

Тетяна ТАРАСЕНКО
Національна академія державного управління
при Президентіві України
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВПЛИВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ НА ВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглядається конституційно-правове визначення відповідальності суб'єктів владних повноважень місцевого самоврядування на прикладі рішень Конституційного Суду України. Розкривається позитивний вплив на зменшення дискреційних повноважень місцевих рад визнання неконституційним формулювання «в інших випадках», як підстави дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням відповідної ради. Виявляється, що формулювання «в інших випадках» для дострокового припинення повноважень ради не отримало оцінки суду. Підтверджується висновок, що подальший розвиток відносин у цій сфері пов'язаний із конкретизацією положень підзвітності та підконтрольності сільського, селищного, міського голови та ради. Результати дослідження є підґрунтям для подальшого обґрунтування підходів до вдосконалення побудови відносин відповідальності в контексті міжнародних стандартів місцевого самоврядування.

Ключові слова: відповідальність, суб'єкти владних повноважень у місцевому самоврядуванні, сільська, селищна, міська рада, сільський, селищний, міський голова, виконавчі органи місцевих рад, територіальна громада.

Місцеве самоврядування як специфічний інститут народовладдя, форма публічної влади перебуває на етапі значних змін у забезпеченні його правової, організаційної, матеріально-фінансової самостійності. Прийняття низки законодавчих актів, які регулюють нові аспекти функціонування цієї системи, супроводжується потребою уточнення існуючої законодавчої бази, зокрема Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Особливої уваги потребує питання відповідальності суб'єктів владних повноважень у цій сфері. Категорія «відповідальність» поєднує такі складники, як повноваження та ресурси в забезпеченні ефективності місцевого самоврядування.

У дослідженнях проблематики місцевого самоврядування до розгляду діяльності Конституційного Суду України зверталися А. Гулик (у контексті визначення меж втручання суду в дискрецію суб'єкта владних повноважень), О. Дмитрик (рішення Конституційного Суду України як джерело фінансового права в діяльності органів місцевого самоврядування), В. Овчаренко (класифікація питань місцевого самоврядування як предмет розгляду Конституційного Суду України та визначення перспектив розвитку місцевого самоврядування), В. Погорілко (акти Конституційного Суду України як джерело муніципального права), П. Покатаєв (статус органів та посадових осіб місцевого самоврядування в роз'ясненнях Конституційного Суду України), С. Рабінович (регулювання питання скасування актів органів місцевого самоврядування в рішеннях Конституційного Суду України) та ін. [1 – 2; 4 – 6; 12].

Метою статті є аналіз роз'яснень Конституційного Суду України щодо тлумачення положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» на предмет виявлення та уточнення питання відповідальності суб'єктів владних повноважень у цій сфері. Отримані знання розглядаються як один із засобів подальшого визначення й обґрунтування підходів до вдосконалення відносин відповідальності в контексті міжнародних стандартів місцевого самоврядування.

Рішення Конституційного Суду України займають особливе місце серед джерел, які становлять науковий інтерес для дослідження різних аспектів місцевого самоврядування. Це пояснюється функціональним призначенням Конституційного Суду України, який виконує три основних завдання: забезпечення верховенства Конституції України; вирішення питання відповідності Основному закону законів України; офіційне тлумачення Конституції України [3]. Протягом останніх років Конституційний Суд України прийняв 7 рішень з питань тлумачення, роз'яснення різних положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які сприяли зменшенню суперечливих моментів щодо розуміння різних норм у цій сфері суспільних відносин. Предметом уваги рішень суду стали питання: сумісництва посад народного депутата України та міського голови, посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата ВР АР Крим; об'єднання територіальних громад; адміністративно-територіального устрою; особливостей здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва; виборів депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів; розпорядження землями територіальних громад через сільські, селищні, міські ради, оскарження рішень, дій, бездіяльності з питань земельних спорів в адміністративних судах; скасування актів органів місцевого самоврядування; державного бюджету [13 – 19].

Завдяки цим актам нормативно-правове поле збагатилося низкою таких понять, як: «адміністративно-територіальна одиниця», «район», «район у місті», «організація управління районами в містах» [15]. Важливими також є положення щодо уточнення видів рішень, які приймаються органами місцевого самоврядування, розкриття змісту нормативних та ненормативних актів органів місцевого самоврядування [17].

Одним із найбільш важливих документів, які вплинули на уточнення положень, які стосуються відповідальності, є рішення Конституційного Суду України (справа про місцеве самоврядування) від 9 лютого 2000 р. № 1-рп/2000. Серед питань, розглянутих у ньому, – визнання неконституційним положення ч. 3 ст. 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» «щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням відповідної ради з підстави «в інших випадках», тобто з підстав, не передбачених частиною другою цієї статті» [14]. Так, до переліку причин для такого дострокового відкликання в базовому законі віднесено: порушення Конституції або законів України; прав і свобод громадян; незабезпечення здійснення наданих йому повноважень, а поряд зазначалося «в інших випадках». Отже, саме формулювання «в інших випадках» визнано неконституційним.

Підґрунтям для визнання неконституційності стало звернення до ч. 2 ст. 19 Конституції України, у якій зазначено, що органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, зобов'язані діяти лише на підставі, у межах та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України [14]. Відповідно до цього застосування такої норми, як «в інших випадках» виключено як норма, що не відповідає Основному закону. Це відображено в діючому варіанті тексту ст. 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», у якому до підстав дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови віднесено такі пункти: порушення ним Конституції або законів України, прав і свобод громадян, незабезпечення здійснення наданих йому повноважень [9]. Пізніше до цього переліку включили випадки, передбачені законами «Про військово-цивільні адміністрації», «Про правовий режим воєнного стану» [7 – 8; 10 – 11]. Видалення формулювання «в інших випадках» можна розглядати як позитивний крок до вдосконалення нормативно-правового регулювання відносин відповідальності у сфері місцевого самоврядування, зменшення дискреційних повноважень місцевих рад.

Водночас необхідно зазначити, що в тексті цього рішення аналогічне формулювання «в інших випадках» у ч. 2 ст. 78 «Дострокове припинення повноважень ради» залишилося без уваги. До випадків дострокового припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті ради поряд з такими як: прийняття рішення з порушенням Конституції, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законів, прав і свобод громадян, ігноруючи при цьому вимоги компетентних органів про приведення цих рішень у відповідність до закону; не проведення сесії ради без поважних причин у строки, встановлені законом; не вирішування радою питань, віднесених до її відання, також зазначено «та в інших випадках» [9]. Таке дострокове припинення повноважень ради має відбуватися за рішенням місцевого референдуму, порядок проведення якого повинен бути визначений законом про місцеві референдуми [9]. Наявність формулювання «та в інших випадках», з одного боку, ускладнює регулювання питань відповідальності, що може призвести до певних зловживань цією процедурою, з іншого – залишає простір для подальшого роз'яснення в окремому законі про місцеві референдуми.

Для подальшого аналізу особливий інтерес становить низка положень зазначеного рішення Конституційного Суду України (справа про місцеве самоврядування) 2000 р., які стосуються конкретизації статусу територіальної громади, сільського, селищного, міського голови, сільської, селищної, міської ради та виконавчих органів цих рад (виконавчих комітетів, відділів, управлінь, інших виконавчих органів). Наведені в документі висновки дозволяють більш чітко визначити структуру взаємовідносин перелічених елементів системи місцевого самоврядування відповідно до їх місця і ролі у вирішенні питань місцевого значення. Питання статусу є визначальним при побудові механізмів підзвітності, підконтрольності та відповідальності. Саме з цього приводу в різні часи виникали певні складності тлумачення відповідних положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», наприклад стосовно норм звітування сільського, селищного, міського голови перед територіальною громадою про свою діяльність [20].

Так, з приводу роз'яснення специфіки та відмінностей виконавчих органів ради важливим є висновок, що виконавчий комітет є виконавчим органом загальної компетенції сільської, селищної, міської ради, а відділи, управління та інші виконавчі органи ради – це її виконавчі органи галузевої та функціональної компетенції [14]. При цьому підкреслюється роль сільського, селищного, міського голови – він є посадовою особою, яка очолює всю систему виконавчих органів ради, керівники яких несуть перед ним персональну відповідальність [14].

Статус голови сільської, селищної, міської ради уточнюється в тому, що зважаючи на норму Конституції України, за якою він обирається відповідною територіальною громадою, його посада характеризується тим, що він очолює виконавчий орган ради, головує на засіданнях ради та, відповідно, є посадовою особою виконавчого органу ради та посадовою особою ради. Він підзвітний та відповідальний перед радою за роботу і виконавчого органу ради, і самої ради, має значний перелік повноважень, закріплених у базовому законі [14], у законодавстві закріплено його персональну відповідальність за здійснення наданих йому повноважень. Таке уточнення статусу зазначених суб'єктів спирається на підкреслення існування певної субординації елементів системи місцевого самоврядування. Цю «певну субординацію» подано так: територіальна громада – основний носій функцій і повноважень місцевого самоврядування; сільські, селищні, міські ради – органи місцевого самоврядування, які представляють відповідні територіальні громади, здійснюють від їх імені, в їх інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування, мають свої виконавчі органи, які їм підзвітні та підконтрольні [14].

Ключовим моментом рішення є положення про те, що закріплення в Конституції

Україні норми про обрання сільського, селищного, міського голови територіальною громадою є свідченням того, що Конституція не урівноважила статус голови зі статусом ради. У них різний статус, незважаючи на те що спосіб формування цих рад та обрання голови однакові. Оскільки голова очолює виконавчий орган ради, є елементом його структури, він відповідає перед радою за роботу виконавчого органу та за свою власну діяльність. Наслідком цієї відповідальності може бути припинення його повноважень за рішенням ради (за наявності названих вище підстав) [14]. На підставі викладених положень і визнано неконституційним положення ч. 3 ст. 79 базового закону стосовно можливості дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням ради за умов «в інших випадках».

У широкому розумінні субординації можна відзначити наявність підпорядкованості як голови місцевої ради, так і місцевої ради та її виконавчих органів територіальній громаді. Водночас, незважаючи на підкреслення підпорядкованості суб'єктів владних повноважень місцевого самоврядування територіальній громаді, її роль у відносинах відповідальності не розкрито, зокрема не підкреслено статус сільського, селищного, міського голови як головної посадової особи територіальної громади. Це дещо пом'якшується положенням рішення про те, що «тільки через волевиявлення виборців, а не за рішенням Верховної Ради України припиняються повноваження відповідної ради чи сільського, селищного, міського голови» [14].

Найбільш суттєвим є те, що в зазначених положеннях зауважується на існуванні певної підпорядкованості сільського, селищного, міського голови відповідній місцевій раді, що простежується саме у відносинах відповідальності. Такий висновок робиться з огляду на роль виборної посадової особи, яка очолює всю систему виконавчих органів ради, яка, у свою чергу, є підзвітною та підконтрольною раді.

Таке бачення визначає особливість побудови системи відповідальності на базовому рівні місцевого самоврядування. Територіальна громада та сільська, селищна, міська рада є основними суб'єктами, перед якими звітує голова сільської, селищної, міської ради та які можуть достроково припинити його повноваження за умов, визначених законом. Це може бути здійснено на основі рішення місцевого референдуму або рішення відповідної ради. Крім того, відкликати голову з посади також можна за «народною ініціативою». Стосовно зазначеного можна зробити такий висновок. Якщо прийняття рішення місцевого референдуму чи рішення відповідної ради про дострокове припинення повноважень голови спирається, передусім, на розгляд реалізації ним комплексу його повноважень, то процедура «народної ініціативи» апелює до його представницького мандату, його безпосередніх взаємовідносин із територіальною громадою. Хоча прямого визначення цього в базовому законі немає. Суб'єктами ініціювання питання про дострокове припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті ради є сільський, селищний, міський голова та громадяни, що проживають на відповідній території та мають право голосу (одна десята частина жителів). Припинення їх повноважень, за наявності законодавчо визначених підстав, можливе на основі прийняття відповідного рішення місцевого референдуму. Стосовно цього необхідно зазначити відсутність визначення в базовому законі повного переліку таких підстав. Оскільки наявність норми «та в інших випадках» ускладнює регулювання відносин відповідальності та залишає простір для зловживань, таке становище потребує подальшого уточнення в законі про місцеві референдуми.

Можна припустити, що на практиці звернення до процедури дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови є значно частішими порівняно з аналогічною процедурою стосовно місцевих рад. Вивчення цієї практики дозволить більш чітко з'ясувати складності та недоліки

регулювання відносин відповідальності суб'єктів владних повноважень місцевого самоврядування в Україні.

Список використаних джерел

1. Гулик А. Г. Межі втручання суду в дискрецію суб'єкта владних повноважень / А. Г. Гулик // Закарпат. правові читання. – 2017. – Т. 1. – С. 149 – 152. – Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13577/1/МЕЖІ%20ВТРУЧАННЯ%20СУДУ%20В%20ДИСКРЕЦІЮ.pdf>.
2. Дмитрик О. О. Рішення Конституційного Суду України як джерела фінансового права: за і проти / О. О. Дмитрик // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2012. – № 24. – С. 105 – 117.
3. Конституційний Суд України : Закон України 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
4. Овчаренко В. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку в аспекті практики Конституційного Суду України / В. Овчаренко // Вісн. Конституційного Суду України. – 2014. – № 2. – С. 74 – 93.
5. Погорілко В. Ф. Муніципальне право України : навч. посіб. / В. Ф. Погорілко ; за ред. Баймуратова М. О. – Київ : Правова єдність, 2009. – 720 с.
6. Покатаєв П. С. Реалізація відповідальності в діяльності органів місцевого самоврядування / П. С. Покатаєв // Економіка та держава. – 2012. – № 12. – С. 98 – 100.
7. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 3 лют. 2015 р. № 141-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19>.
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності військово-цивільних адміністрацій : Закон України від 4 лют. 2016 р. № 995-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-19#n16>.
9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280 : із змінами. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
10. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18 січ. 2018 р. № 2268-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#n119>.
11. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
12. Рабінович С. Конституційні принципи правової певності і захисту легітимних очікувань у діяльності публічної влади / С. Рабінович // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. «Юридична». – 2014. – Вип. 60. – С. 168 – 177.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положення частини четвертої статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим (справа щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим) 20 трав. 2004 р. № 12-рп/2004 Справа № 1-11/2004. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-04>.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 6, частини першої статті 11, частини четвертої статті 16, пунктів 3, 5, 6, 9, 10, 16 частини першої статті 26, частин третьої і четвертої статті 41, частини шостої статті 42, статей 51, 52, 53, 54, частини четвертої статті 61, частини першої статті 62, частин першої, шостої, сьомої статті 63, частин четвертої, п'ятої, шостої статті 78, частин третьої, п'ятої, сьомої статті 79, абзацу третього пункту 2 розділу V «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про місцеве самоврядування) від 9 лют. 2000 р. № 1-рп/2000. Справа № 1-5/2000. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-00>.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням

Local Government

народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «район» та «район у місті», які застосовуються в пункті 29 частини першої статті 85, частині п'ятій статті 140 Конституції України, і поняття «організація управління районами в містах», яке вживається в частині п'ятій статті 140 Конституції України та в частині першій статті 11 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», а також щодо офіційного тлумачення положень пункту 13 частини першої статті 92 Конституції України, пункту 41 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» стосовно повноваження міських рад самостійно вирішувати питання утворення і ліквідації районів у місті (справа про адміністративно-територіальний устрій) від 13 липня 2001 р. № 11-рп/2001. Справа № 1-39/2001. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-01>.

16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України та конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, другої, третьої, четвертої статті 118, частини третьої статті 133, частин першої, другої, третьої статті 140, частини другої статті 141 Конституції України, статті 23, пункту 3 частини першої статті 30 Закону України «Про державну службу», статей 12, 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статей 10, 13, 16, пункту 2 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», статей 8, 10 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві) від 25 грудня 2003 р. № 21-рп/2003. Справа № 1-45/2003. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-03>.

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) від 16 квітня 2009 р. № 7-рп/2009. Справа № 1-9/2009. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09>.

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України і виконавчого комітету Вінницької міської ради щодо офіційного тлумачення положень статей 38, 78 Конституції України, статей 1, 10, 12, частини другої статті 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови) від 6 липня 1999 р. № 7-рп/99. Справа 1-25/99. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-99>.

19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1-4, 6-22, 24-100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) від 22 трав. 2008 р. № 10-рп/2008. Справа № 1-28/2008. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08>.

20. Тарасенко Т. М. Звітування сільського, селищного, міського голів в контексті розвитку організаційно-правових основ місцевого самоврядування в Україні / Т. М. Тарасенко // Держ. упр. та місц. самоврядування. – 2015. – № 3(26). – С. 289 – 299.

List of references

1. Hulyk A. H. Mezhi vtruchannia sudu v dyskretyi subiekta vladnykh povnovazhen. *Zakarp. pravovi chytannia*. 2017, t. 1, pp. 149 – 152. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13577/1/MEZhI%20VTRUCHANNIa%20SUDU%20V%20DYSKRETSIu.pdf> [in Ukrainian].

2. Dmytryk O. O. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy yak dzherela finansovoho prava: za i proty. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*. 2012, № 24, pp. 105 – 117 [in Ukrainian].

3. Konstytutsiinyi Sud Ukrainy : Zakon Ukrainy 13 lyp. 2017 r. № 2136-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> [in Ukrainian].
4. Ovcharenko V. Mistseve samovriaduvannia v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku v aspekti praktyky Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy. *Visn. Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy*. 2014, № 2, pp. 74 – 93 [in Ukrainian].
5. Pohorilko V. F. Munitsypalne pravo Ukrainy : navch. posib. Kyiv : Pravova yednist, 2009, 720 p. [in Ukrainian].
6. Pokataiev P. S. Realizatsiia vidpovidalnosti v diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. *Ekonomika ta derzhava*. 2012, № 12, pp. 98 – 100 [in Ukrainian].
7. Pro viiskovo-tsyvilni administratsii : Zakon Ukrainy vid 3 liut. 2015 r. № 141-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19> [in Ukrainian].
8. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo diialnosti viiskovo-tsyvilnykh administratsii : Zakon Ukrainy vid 4 liut. 2016 r. № 995-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-19#n16> [in Ukrainian].
9. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: zakon Ukrainy vid 21 trav. 1997 r. № 280 : iz zminamy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> [in Ukrainian].
10. Pro osoblyvosti derzhavnoi polityky iz zabezpechennia derzhavnogo suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriiakh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh : Zakon Ukrainy vid 18 sich. 2018 r. № 2268-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#n119> [in Ukrainian].
11. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu : zakon Ukrainy 12 trav. 2015 r. № 389-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> [in Ukrainian].
12. Rabinovych S. Konstytutsiini pryntsyipy pravovoi pevnosti i zakhystu lehitymnykh ochikuvan u diialnosti publichnoi vlady. *Visn. Lviv. un-tu. Ser. «Yurydychna»*. 2014, vyp. 60, pp. 168 – 177 [in Ukrainian].
13. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 50 narodnykh deputativ Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhennia chastyny chetvertoi statti 12 Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» shchodo sumisnosti posady silskoho, selyshchnoho, miskoho holovy z mandatom deputata Verkhovnoi Rady Avtonomnoi Respubliky Krym (sprava shchodo sumisnosti posady silskoho, selyshchnoho, miskoho holovy z mandatom deputata Verkhovnoi Rady Avtonomnoi Respubliky Krym) 20 trav. 2004 r. № 12-rp/2004 Sprava № 1-11/2004. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-04> [in Ukrainian].
14. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 46 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny piatoi statti 6, chastyny pershoi statti 11, chastyny chetvertoi statti 16, punktiv 3, 5, 6, 9, 10, 16 chastyny pershoi statti 26, chastyn tretoi i chetvertoi statti 41, chastyny shostoi statti 42, statei 51, 52, 53, 54, chastyny chetvertoi statti 61, chastyny pershoi statti 62, chastyn pershoi, shostoi, somoi statti 63, chastyn chetvertoi, piatoi, shostoi statti 78, chastyn tretoi, piatoi, somoi statti 79, abzatsu tretoho punktu 2 rozdil V «Prykintsevi ta perekhidni polozhennia» Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» (sprava pro mistseve samovriaduvannia) vid 9 liut. 2000 r. № 1-rp/2000. Sprava № 1-5/2000. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-00> [in Ukrainian].
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia terminiv «raion» ta «raion u misti», yaki zastosovuiutsia v punkti 29 chastyny pershoi statti 85, chastyni piatii statti 140 Konstytutsii Ukrainy, i poniattia «orhanizatsiia upravlinnia raionamy v mistakh», yake vzhyyaetsia v chastyni piatii statti 140 Konstytutsii Ukrainy ta v chastyni pershii statti 11 Zakonu Ukrainy «Pro stolytsiu Ukrainy – misto-heroi Kyiv», a takozh shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen punktu 13 chastyny pershoi statti 92 Konstytutsii Ukrainy, punktu 41 chastyny pershoi statti 26 Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» stosovno povnovazhennia miskykh rad samostiino vyrishuvaty pytannia utvorennia i likvidatsii raioniv u misti (sprava pro administratyvno-terytorialnyi ustroi) vid 13 lypnia 2001 r. № 11-rp/2001. Sprava № 1-39/2001. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-01> [in Ukrainian].

Local Government

16. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Prezydenta Ukrainy ta konstytutsiinym podanniam 56 narodnykh deputativ Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhen chastyn pershoi, druhoi, tretoi, chetvertoi statti 118, chastyny tretoi statti 133, chastyn pershoi, druhoi, tretoi statti 140, chastyny druhoi statti 141 Konstytutsii Ukrainy, statti 23, punktu 3 chastyny pershoi statti 30 Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu», statei 12, 79 Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini», statei 10, 13, 16, punktu 2 rozdil VII «Prykintsevi polozhennia» Zakonu Ukrainy «Pro stolytsiu Ukrainy – misto-heroi Kyiv», statei 8, 10 Zakonu Ukrainy «Pro mistsevi derzhavni administratsii», statti 18 Zakonu Ukrainy «Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia» (sprava pro osoblyvosti zdiisnennia vykonavchoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia u misti Kyievi) vid 25 hrudnia 2003 r. № 21-rp/2003. Sprava № 1-45/2003. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-03> [in Ukrainian].

17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Kharkivskoi miskoi rady shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen chastyny druhoi statti 19, statti 144 Konstytutsii Ukrainy, statti 25, chastyny chotyrnadtsiatoi statti 46, chastyn pershoi, desiatoi statti 59 Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» (sprava pro skasuvannia aktiv orhaniv mistsevoho samovriaduvannia) vid 16 kvitnia 2009 r. № 7-rp/2009. Sprava № 1-9/2009. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09> [in Ukrainian].

18. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniamy 49 narodnykh deputativ Ukrainy i vykonavchoho komitetu Vinnytskoi miskoi rady shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen statei 38, 78 Konstytutsii Ukrainy, statei 1, 10, 12, chastyny druhoistatti 49 Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» (sprava pro sumisnytstvo posad narodnoho deputata Ukrainy i miskoho holovy) vid 6 lypnia 1999 r. № 7-rp/99. Sprava 1-25/99. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-99> [in Ukrainian].

19. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniamy Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh polozhen statti 65 rozdil I, punktiv 61, 62, 63, 66 rozdil II, punktu 3 rozdil III Zakonu Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2008 rik ta pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy» i 101 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 67 rozdil I, punktiv 1-4, 6-22, 24-100 rozdil II Zakonu Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2008 rik ta pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy» (sprava shchodo predmeta ta zmistu zakonu pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy) vid 22 trav. 2008 r. № 10-rp/2008. Sprava № 1-28/2008. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08> [in Ukrainian].

20. Tarasenko T. M. Zvituvannia silskoho, selyshchnoho, miskoho holiv v konteksti rozvytku orhanizatsiino-pravovykh osnov mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. *Derzh. upr. ta mists. samovriaduvannia*. 2015, № 3(26), pp. 289 – 299 [in Ukrainian].

Tetiana Tarasenko. The influence of the Constitutional Court of Ukraine on determining the responsibility of subjects of authorities of local self-government

The adoption of a number of legislative acts regulating new aspects of the functioning of the local self-government system is accompanied by the need to clarify the existing legal framework, in particular the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine». The special attention is required to the question of power entities' responsibility in this area.

The purpose of the Article is to analyze the decisions of the Constitutional Court of Ukraine regarding explanations of the provisions of the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine» in order to identify and clarify the issue of power entities' responsibility in this area. The knowledge obtained is considered as one of methods for the further determination and substantiation of approaches to improving relations of the responsibility in the context of international standards of the local self-government.

One of the most interesting documents concerning problems of the responsibility is the Decision of the Constitutional Court of Ukraine (the case on the local self-government) dd. February 9, 2000 № 1-пн/2000. Among the issues that were considered in it is the recognition of the provision of part

3 of Article 79 of the Law of Ukraine «On Local Self-Government of Ukraine» «regarding the early termination of the village or settlement head, or the mayor upon the decision of the relevant council on grounds of «in other cases» as unconstitutional.

The Article draws attention to the fact that if the decision of the local referendum or that of the relevant council on the early termination of the head's powers relies, first of all, on the consideration of exercising the head's powers, the procedure of the «popular initiative» appeals to his representative mandate, and his direct mutual relations with the territorial community.

The research results are planned to be used in the future while studying the practice of resorting to the procedure for the early termination of powers of the village or settlement head, or the mayor and local councils, which will allow to clarify more clearly the complexity of regulating the responsibility of power entities in the local self-government of Ukraine.

Key words: responsibility, power entities in the local self-government, village, settlement and city councils, village or settlement head, mayor, executive bodies of local councils, territorial community.

Надійшла до редколегії 11.01.19